

Deklaracija Evropske asocijacije arheologa 2019:

Arheologija i budućnost demokratije

Ova deklaracija je zvanično odobrena i prihvaćena na godišnjoj skupštini Evropske asocijacije arheologa održanoj 6. septembra u Bernu. Predlog deklaracije pripremila je radna grupa tokom proleća i leta 2019. godine.

<https://www.e-a-a.org/>

<https://www.e-a-a.org/EAAStatements>

Evropska asocijacija arheologa je nevladina organizacija sa participatornim statusom u Savetu Evrope. Članovi EAA bili su aktivno uključeni u stvaranje Konvencije o zaštiti arheološkog nasleđa (Valeta 1992) i Okvirne konvencije o vrednosti kulturnog nasleđa za društvo (Faro 2005), koje zajedno čine osnovu za doprinos arheologije demokratskim društvima.

EAA je nedvosmisleno posvećena stavu Saveta Evrope da je kulturno nasleđe izvor zajedničkih evropskih ideala, principa i vrednosti. Oni proističu iz zajedničkog iskustva prošlih konflikata i njihovih posledica, i iz znanja o napretku koji je pokrenuo Evropu kroz mir i saradnju. EAA, kao i brojne druge organizacije, deli zajednički cilj Evrope mirnih i stabilnih društava, zasnovanih na **poštovanju ljudskih prava, intelektualne i akademske slobode, demokratije, kulturne različitosti i vladavine prava.**

Arheologija prevodi materijalne ostatke prošlosti u istorije. Narativi koje proizvode arheolozi mogu da odražavaju, sadrže i utiču na društvene i političke strukture i delovanja u sadašnjosti. Tako što re-konstruiše prošle svetove, arheologija odražava znanje i vrednosti današnjeg sveta i pod uticajem je njegovih društvenih i političkih vrednosti. Arheologija,

zato što interpretira prošlost, odražava postojeće i moguće društvene i kulturne uslove sadašnjih i budućih svetova. Zbog toga arheolozi kao građani imaju političku odgovornost.

Arheolozi imaju poseban uvid u ljudske uslove (fizičke, društvene, one koje određuje okolina) i ljudske društvene organizacije iz duboke vremenske perspektive. Arheolozi zato do određene mere mogu da predvide veliki raspon mogućih scenarija razvoja u budućnosti, uz njihove putanje i uslove.

Iz ove profesionalne pozicije smatramo da je naša građanska dužnost da se, zajedno sa drugim stručnjacima, uključimo u političku debatu, da predstavimo svoje znanje, mogućnosti i posledice društvenih i političkih akcija. Kako bismo delotvorno ispunili svoju društvenu dužnost, potreban nam je neometan prostor akademske slobode i institucionalne nezavisnosti. Ova sloboda mora se braniti. Na taj način možemo da pomognemo u procesima donošenja odluka u našim demokratskim institucijama u kontekstu slobode izražavanja, širenja znanja i intelektualne nezavisnosti. Poštovanje različitosti i najšire moguće uključivanje svih vrsta kulturne različitosti je lakmus-test svake demokratije. Politička debata u našim demokatskim institucijama zasnovana je na slobodi izražavanja i slobodi medija. Ona uključuje jezik koji jasno izražava pozicije i poglede, ali uz fundamentalno poštovanje i, naročito, bez poricanja ljudskih prava drugih.

Upotrebom moći istorijske analize arheologija može da izučava kako su se i pod kojim uslovima odvijale društvene transformacije – kao što su izbeglištvo, migracije, konflikti, de-industrijalizacija, globalizacija, ili digitalizacija. Na osnovu ovog znanja arheologija može da predloži načine da se dobrobit pluralističkih dru-

štava postigne na miran način. Ove lekcije iz prošlosti uključuju vrednosti jednakosti i različitosti.

Kulturno nasleđe je podložno mnogim interpretacijama i perspektivama. Neke od njih trenutno ohrabruju narastajući istorijski revzionizam koji raspiruje podele. Karakteriše ih društvena i etnička isključivost i negiranje ljudskih prava, demokratije, kulturne različitosti i vladavine prava. Arheolozi i stručnjaci za nasleđe su akademski obučeni stručnjaci koji imaju intelektualne sposobnosti i dužnost da razmišljaju o ovakvom razvoju događaja i kritikuju svako takvo čitanje prošlosti. Arheolozi unutar EAA neće prihvatiti nijedan oblik političke zloupotrebe prošlosti u propagandne svrhe, posebno kada su arheološke pojave istrgnute iz konteksta standardnog akademskog diskursa (uključujući stručne debate) i upotrebljene u

svrhe nacionalističkih, anti-demokratskih, isključivih ili šovinističkih argumenata i podela.

Odgovorna arheologija teži da proširi diskurse i dijalog sa uvažavanjem, tako što je usmerena na društveni značaj sopstvene discipline u modernom svetu i na uključivanje svih društvenih grupa unutar otvorenih i demokratskih društava. Arheologija stvara dostupno, raznoliko, dinamično, participatorno znanje. Zbog vrste znanja, kritike i obrazloženog razmišljanja, arheologija je neminovno politička u svojoj suštini. Stoga EAA nastoji da promoviše političku poziciju sa integritetom zasnovanim na neotudivim demokratskim vrednostima otvorenog društva.

Prevod sa engleskog: Staša Babić